cor accendatur sed ex hoc aliquis est ad iram dispositus; irascitur autem ex appetitu vindictae. Licet autem aliqua variatio accidat in motu cordis ex apprehensione diversa et affectione, non tamen illa variatio motus est voluntaria sed involuntaria, quia non fit per imperium voluntatis. Dicit enim Philosophus in lib. de causa mot. Anim., quod multoties apparente aliquo, non tamen jubente intellectu, movetur cor et pudenda: et hujus causam assignat: quia necesse est alterari alteratione naturali animalia; alteratis autem partibus, hoc quidem augeri, hoc autem decrementum pati, ut jam moveatur et permutetur natis haberi permutationibus invicem. Causa autem motuum animalis caliditas et frigiditas, quae de foris et intus existentes naturales et praeter rationem utique facti motus dictarum partium, idest cordis et pudendi alteratione incidente fiunt. Intellectus enim et phantasia passionem afferunt, ut concupiscentiae, irae et hujusmodi, ex quibus cor calescit vel infrigidatur. Et haec de motu cordis dicta sufficiant.

FINIS.

INDEX RERUM

QUAE IN HOC PRIMO VOLUMINE CONTINENTUR

OPUSCULUM I.

SUMMA TOTIUS LOGICAE ARISTOTELIS

PROŒMIUM 1

TRACTATUS I.

DE QUINQUE UNIVERSALIBUS SECUNDUM REM ET SECUNDUM INTENTIONEM LOGICAM, SEU DE PRAEDICABILIBUS.

CAPUT I. Quid sit universale, et quomodo originetur. 2
CAPUT II. Quid sit genus, et unde originem habeat. 3
CAPUT III. Quid sit species, et unde sumat originem. 5
CAPUT IV. De origine differentiae; et quid ipsa sit secundum rem et intentionem. 7
CAPUT V. De genere generalissimo et subalterno: et quod ens non potest esse genus. 9
CAPUT VI. De origine proprii; et quomodo inest omni individuo speciei et semper. 12
CAPUT VII. Quod proprium inest soli speciei, et conversim de ipsa praedicatur. 14
CAPUT VIII. De origine accidentis, et descriptione ipsius. . . . 15

TRACTATUS II.

DE PRAEDICAMENTIS QUAE GENERA RERUM DICUNTUR: ET PRIMO DE PRAEDICAMENTO SUBSTANTIAE.

CAPUT I. De diversis modis praedicandi. 18
CAPUT II. Quid sit substantia secundum intentionem logicam. . 21
CAPUT III. De prima et secunda substantia, quid sint; et de ordine substantiae. *Adnotatio de reali distinctione essentiae ab esse in creaturis.* 25
ARBOR PORPHYRII 27
CAPUT IV. Quod substantia non suscipit contrarietatem, nec magis et minus: licet sit subjectum utriusque per sui mutationem. 28

TRACTATUS III.

DE PRAEDICAMENTO QUANTITATIS.

CAPUT I. De numero qui est quantitas discreta. 31
CAPUT II. De secunda specie quantitatis discretae, scilicet de oratione. 33
CAPUT III. De quantitate continua in communi secundum logicam intentionem. 35
CAPUT IV. De quantitate habente positionem, et de requisitis ad ipsam. 36

Caput v. De speciebus quantitatis continuae; et primo de linea. 36
Caput vi. De loco, qui est species quantitatis continuae. . . . 38
Caput vii. De tempore, quomodo est quantitas successiva. . . . 38
Caput viii. Quod quantitas non suscipit magis nec minus, nec habet contrarietatem; sed secundum eam aliquid dicitur aequale vel inaequale alteri. 40

TRACTATUS IV.

DE PRAEDICAMENTO QUALITATIS.

Caput i. Quid sit qualitas in genere. 42
Caput ii. De prima specie qualitatis quae est habitus et dispositio. 43
Caput iii. De secunda specie qualitatis, quae est naturalis potentia vel impotentia. 44
Caput iv. De tertia specie qualitatis, quae est passio vel passibilis qualitas. 45
Caput v. De quarta specie qualitatis, quae est forma, vel circa aliquid constans figura. 46
Caput vi. De qualitate et conditionibus ejusdem ex tribus modis ejus. 47
Caput vii. De communitatibus et proprietatibus qualitatis. . . 48

TRACTATUS V.

DE PRAEDICAMENTO AD ALIQUID.

Caput i. Quid sit Ad aliquid secundum intentionem logicam. . . 48
Caput ii. De secunda definitione relativorum, quae convenit relativis secundum esse, et realibus. 50
Caput iii. Quod relatio differt a suo fundamento realitate extrinseca solum. 51
Caput iv. Quod entitas relativorum sumitur a fundamentis. . . 51
Caput v. De communitatibus et proprietatibus relativorum. . . 52

TRACTATUS VI.

DE SEX RELIQUIS PRAEDICAMENTIS.

Caput i. De sex praedicamentis, seu principiis, et de eorum praedicatione in communi. 53
Caput ii. Quid sit actio secundum rationem praedicamentalem, juxta utramque opinionem. 55
Caput iii. Quae actio suscipit magis et minus et contrarietatem, et quae non. 57
Caput iv. Quod proprium actionis est ex se inferre passionem. . 57
Caput v. Quid sit passio formaliter, ut est praedicamentum. . . 58
Caput vi. Quod denominatio passionis est formaliter ab intrinseco. 58
Caput vii. De praedicamento Quando, quid sit, quia est tempus ut denominat temporale, seu respectus temporis ad temporalia quae mensurat. 59
Caput viii. Quod Quando non est respectus rei mensuratae ad tempus, sed e converso 61
Caput ix. Quod Quando non suscipit magis nec minus nec habet contrarium,et quod Quando est in omni eo quod incipit esse. 62
Caput x. De praedicamento Ubi, quid sit formaliter, et in quo sit subjective. 64
Caput xi. Quod ubi non suscipit magis nec minus, nec habet contrarietatem; et quod est in omni corpore terminato superficie. 65

Caput xii. De praedicamento situs, an aliquid sit secundum rationem formalem. 66
Caput xiii. Quod positio est denominatio seu respectus sumptus a partibus loci ratione partium locati. 67
Caput xiv. Quod situs non suscipit magis nec minus, nec habet contrarietatem: et quod proprium ejus est proxime assistere substantiae. 68
Caput xv. De habitu secundum quod est praedicamentum, quid sit formaliter. 69
Caput xvi. Quod habitus potest immediate fundari in substantia. 70
Caput xvii. Quod habitus suscipit magis et minus, licet non omnis; et quod habitus non habet contrarietatem. 72
Caput xviii. Quod proprium habitus est existere tam in corpore quam in his quae circa corpus sunt, secundum divisionem partium. 73

TRACTATUS VII.

DE INTERPRETATIONE, SEU ENUNCIATIONE.

Caput i. De nomine, quid sit secundum intentionem logicam. . . 74
Caput ii. De verbo, quid sit formaliter secundum descriptionem logicam. 76
Caput iii. De oratione, quid sit, et de speciebus ejus. 78
Caput iv. De enunciatione, quid sit; et quid est verum et falsum. 79
Caput v. Quod veritas et falsitas sunt tantum in enunciatione, et quare. 81
Caput vi. De enunciatione categorica et hypotetica, affirmativa et negativa. 82
Caput vii. De quantitate propositionum categoricarum de inesse: scilicet de universali, particulari, indefinita et singulari. . . . 84
Caput viii. De oppositione propositionum categoricarum existentium in figura quantum ad enunciationes de inesse. 86
Caput ix. De aequipollentiis enunciationum categoricarum de inesse. 88
Caput x. Quomodo enunciationes categoricae de inesse sitae in figura se habent ad veritatem et falsitatem. 90
Caput xi. Quid sit propositio modalis, et de ejus quantitate . . 91
Caput xii. De qualitate propositionum modalium quoad affirmationem et negationem. 93
Caput xiii. De oppositione et aequipollentia enunciationum modalium. 94
Caput xiv. De enunciatione hypotetica, et de tribus speciebus ejus. 96

TRACTATUS VIII

DE SYLLOGISMO SIMPLICITER.

Caput i. Quid sit syllogismus, et quae ad ipsum requiruntur constituendum. 99
Caput ii. De conversione propositionum de inesse, et de speciebus ejus. 101
Caput iii. De conversionibus propositionum modalium, et differenti modo earum. 103
Caput iv. De syllogismis ostensivis de inesse quoad modum et signum. 106
Caput v. De syllogismis inutilibus in omni figura. 108
Caput vi. De syllogismis primae figurae directe concludentibus, et de syllogismis secundae figurae. 110

Caput vii. De syllogismis tertiae figurae, et de reductione omnium syllogismorum ad duos primos modos primae figurae. 113
Caput viii. De syllogismis indirecte concludentibus, et de reductione ipsorum. 115
Caput ix. De inventione medii termini in syllogismis omnium figurarum tam affirmativis quam negativis. 117
Caput x. De differentia syllogismi ad impossibile ab ostensivo. . 119
Caput xi. De syllogismis ad impossibile, in quibus modis et in quibus figuris fiant. 120
Caput xii. De syllogismis ad impossibile, qualiter reducuntur ad syllogismos ostensivos. 122
Caput xiii. De syllogismis modalibus, quantum ad propositiones de necessario. 125
Caput xiv. De syllogismis contingentibus. 127
Caput xv. De mixtione contingentis et necessarii in tribus figuris syllogismorum. 130
Caput xvi. De syllogismis conditionalibus ex propositionibus simplicibus. 132
Caput xvii. De syllogismis conditionalibus ex propositionibus hypotheticis compositis. 133
Caput xviii. De syllogismis disjunctivis, et de propositionibus reduplicativis, et de conversione per comparationem 135

TRACTATUS IX

DE SYLLOGISMO DEMONSTRATIVO.

Caput i De syllogismo demonstrativo quid sit. *Adnotatio de definitione scientiae* 138
Caput ii. Quid sit dici de omni per se primo, seu universaliter. *Adnotatio de quatuor modis dicendi per se.* 139
Caput iii. Quod demonstratio procedit ex veris et necessariis. . 141
Caput iv. Quod demonstratio procedit ex praemissis in quibus est, per se, et non per accidens. 142
Caput v. Quod demonstratio procedit ex primis et immediatis. . 143
Caput vi. Quod demonstratio procedit ex propriis, et non ex extraneis, nec communibus. *Adnotatio de propositione per se nota in se et quoad nos.* 144
Caput vii. Quod demonstratio procedit ex per se notis. 147
Caput viii. Quod demonstratio procedit ex causis conclusionis. . 149
Caput ix. Quod demonstratio potissima affirmativa sit solum in prima figura, et in primo modo ejus. 150
Caput x. Quod demonstratio potissima negativa debet fieri in secundo modo secundae figurae. 151
Caput xi. Quod demonstratio *quia* procedit ab effectu ad causam, vel a causis remotis ad effectum. 153
Caput xii. Quod in demonstratione, aliqua sunt praecognita ante conclusionem, et aliqua sunt cognita postquam demonstrata est. 155
Caput xiii. Quod scientia quae est per causam, et quae dicit formam, est certior quam illa quae dicit effectum, et quae dicit materiam. 158
Caput xiv. Quod unitas formalis scientiae sumitur ab unitate formali subjecti secundum rationem scibilis. 159

OPUSCULUM II.

DE NATURA SYLLOGISMORUM 161

OPUSCULUM III.

DE DEMONSTRATIONE 169

OPUSCULUM IV.

DE INVENTIONE MEDII 172

OPUSCULUM V.

DE QUATUOR OPPOSITIS.

Caput i. Quod contradictio est maxima oppositio, et quod eam immediate sequitur oppositio privativa. 175
Caput ii. De oppositione contraria, quod magis distat a contradictoria quam privativa. 177
Caput iii. De oppositione relativa 179
Caput iv. Quomodo diversi modi transmutationum sequuntur oppositiones praedictas. 180
Caput v. Quomodo ex contrario fit contrarium. 185

OPUSCULUM VI.

DE PROPOSITIONIBUS MODALIBUS. 191

OPUSCULUM VII.

DE FALLACIIS AD QUOSDAM NOBILES ARTISTAS.

Quod duplex est modus ratiocinandi, scilicet rectus et non rectus. 194
Caput i. De disputatione 194
Caput ii. De quatuor speciebus disputationis. 195
Caput iii. De fallacia in dictione. 198
Caput iv. De fallacia aequivocationis. 198
Caput v. De amphibologia. 200
Caput vi. De fallacia compositionis et divisionis. 201
Caput vii. De fallacia accentus. 205
Caput viii. De fallacia figurae dictionis. 206
Caput ix. De fallaciis extra dictionem. 208
Caput x. De fallacia accidentis. 208
Caput xi. De fallacia secundum quid et simpliciter 211
Caput xii. De fallacia secundum ignorantiam elenchi. 213
Caput xiii. De fallacia petitionis principii. 214
Caput xiv. De fallacia consequentis. 216
Caput xv. De fallacia secundum non causam ut causam. . . . 218
Caput xvi. De fallacia secundum plures interrogationes ut unam. 219

OPUSCULUM VIII.

DE ENTE ET ESSENTIA.

Totius operis conspectus. 221

PROŒMIUM.

Utilitatem, necessitatem ac difficultatem dicendorum perstringit, itemque quo ordine sint exponenda proponit. 222

DE ORIGINE ET ORDINE COGNITIONIS, SEU DE PRIMO COGNITO NOSTRI INTELLECTUS.

QUAESTIO. — Ens et Essentia sunt, quae primo in intellectu concipiuntur. 222

CAPUT I. Quid nomine Entis et Essentiae veniat, patefacit; nomina varia recenset et explicat, quae essentiam significant. *Scholion in quo dubium solvitur.* 227

CAPUT II. Ostendit essentiam substantiarum proprie dici; accidentium vero secundum quid. Simplicium substantiarum essentiae nobiliores sunt essentiis substantiarum compositarum. Essentia substantiae compositae non est neque materia neque forma, nec relatio inter eas nec denique quidpiam composito superadditum sed ipsum compositum. *Scholion de simplicitate actus essendi.* 230

CAPUT III. Enodatur quo pacto essentiae generis, speciei, individuorum tam absolute quam conceptae nominibus primae impositionis discriminentur: qua ratione genus, species, differentia, definitio differant: quomodo demum essentiae speciei individuis comparentur. 233

CAPUT IV. Aperit quo pacto essentiae compositorum sint genus, species, differentia, vel unde in iisdem sumatur generis et differentiae intentio. 238

CAPUT V. Essentia simplicium substantiarum haudquaquam est composita ex materia et forma, sed est forma tantum. Confertur cum essentia compositarum. Ostendit substantias simplices esse compositas ex *essentia* et *esse*. Intelligentiae sunt effective a Deo, et omnes concretae ex actu et reali potentia. 241

CAPUT VI. Quaenam sit Dei essentia, et quaenam in substantiis separatis; undenam in eis intentio generis et differentiae desumatur, et quo pacto multiplicentur, inquiritur. 244

QUAESTIO. — De principio individuationis. 247

CAPUT VII. Accidentia habent essentiam incompletam: varia distinguuntur accidentia, et explicatur, undenam in ipsis sumatur generis et differentiae intentio. 250

CONCLUSIO *de essentia accidentium.* 253

OPUSCULUM IX.

DE PRINCIPIO INDIVIDUATIONIS. 256

OPUSCULUM X.

DE NATURA MATERIAE, ET DIMENSIONIBUS INTERMINATIS. 260

QUAESTIO de authentia hujs opusculi. 260

CAPUT I. Quod materia prima non potest nisi per creationem in esse produci, et quod ipsa est primum subjectum in generatione physica. 260

CAPUT II. Qualiter per mutationem formarum devenitur in cognitionem materiae: et secundum quam rationem materia est principium individuationis. 262

CAPUT III. Quod tria sunt genera formarum. 264

CAPUT IV. In quo ponitur opinio Commentatoris de dimensionibus interminatis et reprobatur. 266

CAPUT V. Qualiter res naturales generantur generatione physica ex materia; de modo constitutionis rei. 269

CAPUT VI. Quid sunt dimensiones interminatae secundum veritatem. 272

CAPUT VII. Quomodo dimensiones possunt dici interminatae, et quomodo eaedem manent in generato et corrupto. 375

CAPUT VIII. Quomodo in homine sunt plures formae secundum essentiam, sed una tantum secundum esse. 276

CAPUT IX. Quomodo impossibile est duo esse substantialia simpliciter esse in eodem composito materiali. 281

OPUSCULUM XI.

DE NATURA GENERIS.

CAPUT I. De ente. 285

CAPUT II. De transcendentibus. 286

CAPUT III. De quadruplice divisione entis. 288

CAPUT IV. Quod Logicus et Metaphysicus circa omnia operantur differenter. 290

CAPUT V. 292

CAPUT VI. Quod substantiae separatae et materiales non conveniunt nisi genere logico. 294

CAPUT VII. 295

CAPUT VIII. 297

CAPUT IX. 299

CAPUT X. 302

CAPUT XI. 305

CAPUT XII. 306

CAPUT XIII. 309

CAPUT XIV. 311

CAPUT XV. 314

CAPUT XVI. 317

CAPUT XVII. 320

CAPUT XVIII. 321

CAPUT XIX. 323

CAPUT XX. De quantitate igitur primo agendum est. 325

CAPUT XXI. 327

CAPUT XXII. 328

OPUSCULUM XII.

DE NATURA ACCIDENTIS. 330

CAPUT I.

CAPUT II. De accidente logico. 334

OPUSCULUM XIII.

DE TEMPORE.

CAPUT I. Quod tempus habet esse extra materiam. 335

CAPUT II. Quod tempus non est motus, sed aliquid ejus. 339

CAPUT III. Quae sunt illa quae mensurantur tempore, quae non. 342

CAPUT IV. De differentia aeternitatis aevi et temporis; et quid sit unumquodque eorum. 345

OPUSCULUM XIV.

DE INSTANTIBUS.

CAPUT I. Quid sit tempus, et qualiter tempus in istis inferioribus participetur, et quae sit Angelorum et eorum operationum mensura. 349

Caput II. Qualiter in toto tempore est instans idem re, differens in ratione. . . . 352
Caput. III. Cujus sit mensura instans temporis et aevum. . . . 354
Caput. IV. Quid mensurat operationes Angelorum. . . . 358
Caput v. Quid sit subjectum aevi. . . . 359

OPUSCULUM XV.

DE NATURA LOCI. . . . 361

OPUSCULUM XVI.

DE NATURA LUMINIS. . . . 369

OPUSCULUM XVII.

DE AETERNITATE MUNDI CONTRA MURMURANTES. . . . 373

OPUSCULUM XVIII.

DE PRINCIPIIS NATURAE. . . . 379

OPUSCULUM XIX.

DE MIXTIONE ELEMENTORUM, AD MAGISTRUM PHILIPPUM. . . . 390

OPUSCULUM XX.

DE PLURALITATE FORMARUM. *De authentia hujus opusculi critica disquisitio* 393
PROOEMIUM. . . . 398
PARS PRIMA. . . . 398
PARS SECUNDA. . . . 409
PARS TERTIA. . . . 418
DIFFICULTATES EX PHILOSOPHIA. . . . 422
DIFFICULTATES EX THEOLOGIA. . . . 429

OPUSCULUM XXI.

DE POTENTIIS ANIMAE.

Caput I. Quot sunt anime, quot gradus viventium, quot genera potentiarum animae. Et primo determinat de vegetativa. . . 437
Caput II. De anima vegetativa, et ejus potentiis. . . . 439
Caput III. De potentia sensitiva, et quinque sensibus exterioribus. 440
Caput IV. De quatuor potentiis sensitivis interioribus secundum earum naturas. . . . 442
Caput v. De virtute animalis motiva sensitiva. . . . 446
Caput vi. De potentia intellectiva. . . . 447
Caput vii. De voluntate et libero arbitrio, quod sunt idem. . . . 451
Caput viii. In quibus potentiis animae est peccatum, et in quibus non. . . . 452

OPUSCULUM XXII.

DE UNITATE INTELLECTUS CONTRA AVERROISTAS. . . . 455

OPUSCULUM XXIII.

DE NATURA VERBI INTELLECTUS 492

OPUSCULUM XXIV.

DE DIFFERENTIA VERBI DIVINI ET HUMANI 499

OPUSCULUM XXV.

DE INTELLECTU ET INTELLIGIBILI. . . . 502

OPUSCULUM XXVI.

DE SENSU RESPECTU SINGULARIUM, ET INTELLECTU RESPECTU UNIVERSALIUM 507

OPUSCULUM XXVII.

DE UNIVERSALIBUS

TRACTATUS I. 509

OPUSCULUM XXVIII.

DE UNIVERSALIBUS.

TRACTATUS II. 518

OPUSCULUM XXIX.

DE FATO.

ARTICULUS I.

An fatum aliquid sit. 525

ARTICULUS II.

Quid sit fatum. 528

ARTICULUS III.

Utrum fatum necessitatem rebus imponat. 532

ARTICULUS IV.

An fatum sit scibile. 534

ARTICULUS V.

In quo genere causae fatum incidat. 539

OPUSCULUM XXX.

DE MOTU CORDIS. 542

FINIS INDICIS RERUM.

CATALOGUS

OPUSCULORUM QUAE IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR

1. Summa totius logicae Aristotelis . . . . (Edit. Rom. 48)
2. De natura syllogismorum . . . . (Edit. Rom. 47)
3. De Demonstratione . . . . (Edit. Rom. 38)
4. De inventione medii . . . . (Edit. Rom. 50)
5. De quatuor oppositis . . . . (Edit. Rom. 37)
6. De propositionibus modalibus . . . . (Edit. Rom. 40)
7. De fallaciis ad quosdam nobiles artistas . . . . (Edit. Rom. 39)
8. De Ente et Essentia . . . . (Edit. Rom. 30)
9. De principio individuationis . . . . (Edit. Rom. 29)
10. De natura materiae et dimensionibus interminatis (Edit. Rom. 32)
11. De natura generis . . . . (Edit. Rom. 42)
12. De natura accidentis . . . . (Edit. Rom. 41)
13. De Tempore . . . . (Edit. Rom. 44)
14. De Instantibus . . . . (Edit. Rom. 36)
15. De natura loci . . . . (Edit. Rom. 52)
16. De natura luminis . . . . (Edit. Rom. 51)
17. De aeternitate mundi contra murmurantes . . . (Edit. Rom. 27)
18. De principiis naturae . . . . (Edit. Rom. 31)
19. De mixtione elementorum . . . . (Edit. Rom. 33)
20. De pluralitate formarum . . . . (Edit. Rom. 45)
21. De potentiis animae . . . . (Edit. Rom. 43)
22. De unitate intellectus contra Averroistas . . . . (Edit. Rom. 16)
23. De natura verbi intellectus . . . . (Edit. Rom. 14)
24. De differentia verbi divini et humani . . . . . (Edit. Rom. 13)
25. De intellectu et intelligibili . . . . (Edit. Rom. 53)
26. De sensu respectu singularium, et intellectu respectu universalium . . . . (Edit. Rom. 49)
27. De Universalibus — Tractatus primus . . . . . (Edit. Rom. 55)
28. De Universalibus — Tractatus secundus . . . . (Edit. Rom. 56)
29. De fato . . . . (Edit. Rom. 28)
30. De motu cordis . . . . (Edit. Rom. 35)